

עין משפט
נר מצוה

י:

לַמִּישְׁקָל טּוֹפְרִי. פירש (ס) בתוספתא דה"ה לדין שמותר לתקן צרולים דקרקע קשה ומתקלקל ומשום שאין צרולים צימני חכמים שאין צריך רק למשקל טופריה שהיה הקרקע מטונגת כמו צרוס"א היה אסור: **אֵיצְטַבֵּא** ואקרוֹפִיטֵא.

עניני ספסל וקלת הם חלוקים כדלמרינן בריש פרק עשרה יוחסין (קדושין דף ע.) ליתביז מר אקרוֹפִיטֵא אמר ליה מי סני ספסל כדלמרי רבנן או אֵיצְטַבֵּא כדלמרי אינשי: **וּאֵין מוֹנְעִין רְפוּאָה מִבְּהֵמָה**.

⁽¹⁾ דברפואה דבהמה שיש בה מלאכה איירי אבל רפואה שאין בה איסור מלאכה רק גזירה משום שחיקת סממנין אפילו בשבת איכא מאן דשרי והלכה כמאן דשרי כדאי' צפ' במה בהמה (שבת דף נג.) דרש רבא הלכה כרבי יאשיהו דלית ליה גזירה משום שחיקת סממנין ברפואה דבהמה פי' דלסרוקי סוסיא שפירש כקונטרס אושטלי"ר בלעז * אין נראה לי דהא קי"ל דצין קירוד וצין קירלנף שרי ⁽²⁾ כדאי' סוף פרק שני דבילה (דף נג.) לר' שמעון דלמר דבר שאין מתכוין מותר וקיממא לן כוותיה אלא עינן אחר הוא:

בכבוס. פי' כקונטרס אנפשי"ר בלעז"י ויש מפרשים ליקיי"ר ולשון כסוס משמע כן כדאי' פ' תולין (שבת דף קמא. ושם) מכנסכו מצפנים ואין מכנסכו מבחוץ גבי טיט: **קִימוּרִי** בירי. גרסינן צרי"ש ולא צידי גדלי"ת ⁽³⁾ והוי מענין צירית שהורה צפ' במה אשה יולאה (שם דף קג.) (וצפלק חוקת הצמטס) (צ"ב דף נד.):

מוֹרְיָא במוֹרְיָא ונצא בנצא אדעתא ושרי **בנצא אדעתא דארעא**. [א]וכן גרס רבינו גרשון ורז אלפס גרס **צפֿק** מוּלִיא צמוּלִיא ונָלָא בנָלָא אדעתא דלָרעָא מוּלִיא בנָלָא אדעתא דבי דרי משמע שיומא קרקע שוה צריך לתרום מלידזש ואיפכל מסתברא טפי לדידן צריך קרקע שוה לידוש יומר מלחרוש ושמא לפי שהיו דשין צמוריגין אין צריך קרקע שוה ויש מפרשים כדי לעשות דיר של בהמה ⁽⁴⁾:

פרקמטיא כ"ל שהוא. פי' רבינו יצחק בנשוצתו כי רבינו יעקב ז"ל היה חושב הלוואת רצית פרקמטיא והא דלמר רבינא הוה מסיק וזוי צצוי אקרא דשנומא

משמע דחשבי פרקמטיא ולא שרי אלא משום דבר האבד היה אומר רבינו יעקב דסחורת יין היתה כדלמרינן בזהירו נשך (ב"מ עג.) רבינא הוה יחיב וזוי לצני אקרא דשנומא ושפכי ליה טפי כופייתא אבל הלוואה דשולמונת בקציעות וחילוף נראה ⁽⁵⁾ דחשבי פרקמטיא: **ובדבר האבד מותר**. פירוש דבר שאס לא ימכרנה עתה שמא לא ימכרנה יפה פעם אחרת ויפסיד מן הקרן אבל אם לא יפסיד מן הקרן אלא שלא ירויח כל כך אין זה חשוב דבר האבד וכל שכן לקנות סחורה שמא תהיה יותר ציוקר אחר המועד אבל לקנות יין כשר בתוך המועד מותר והר"ר יוסף פירש דיש לאסור דאף על פי שלא ימצא בזול הרי ימצא ציוקר ואין זה דבר האבד: כוונא

לחומכן לשנים ולאכולנ הכי צי"ט שרי דלצורך יוס טוב קעביד: **מייצינו אסור**. לכושנן צמשיי מוּזִיאָ ליתא שבהן לחון היינו אסור שעשכוי אינן מתלעים אלא לעשות מהן צימוקים לאכלנ בחול הוא מכיון ואסור לתקן ציוס טוב מאכל דחול: **כיון דמסלעי**. אזי לאו דמייצינו: **כדבר האבד**. כלומר כסחורה שאדם יכול לעשותה צמועד כדי שלא יפסיד בה אם לא עשאה הכי נמי מצי למייצינהו דאי לא עביד הכי מתלעי ושרי: **פרקמטיא כל** שהוא. לעשות סחורה בחולו של מועד: **ובדבר האבד מותר**. שאס יש לו הפסד אם לא יעשנה לאותה סחורה מותר לעשותה אבל בחנם שלא להרויח אסור: **הוה מסיק וזוי**. שהיו חייצין לו מעות בזהומו מקום:

ומהוא גיסא, אדעתא דדיקלא ואסיר. והני תוחלי, שרי למגזרינהו, מימציינהו אסיר. בחגיגה בפרק אין דורשין או' שם משל אי משכחת תוחלא אכול כו', והם התמרים הרכים, הנקראים בטתית שודאן רטב. והדקל אשר בו אלו התמרים עליו דיבר בבאן, והתיר לחותכם מן הדקל ולא התיר לדורכם בנרתק שלהן, לעשותן כמו אלו הנקראים בטתית אל לוג. ורב פפא התיר את זאת מפני שמתליעין. רב פפא אמר כיון דמתלען כפרקמטיא האבד דמי ושרי. ואמר רבא פרקמטיא כל שהוא אסור. אמר ר' אסי בר' אבין ובדבר האבד מותר. רבינא הוה ליה עיסקא דהוה מודבנא בשיתא אלפי, שהייה לבתר מוציא וכוניה ביי"ב אלפי. רבינא הוה מסיק וזוי בבני אקרא דשנואתאן, אתא לקמיה דרב אשי, א"ל, כיון דהאידינא משכחת להו ביומי דאחריני לא משכחת להו, כפרקמטיא האבד דמי ושרי.

משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קמץ

אכל חמרא דריחא. שכן עושין שהיו טוחנים אגב חמורים לא מצי למישקל להסור חמרא כפרניו דלא מצי למטעון צמועד אלא לצורך מועד כדמפרש לקמן פרק מי שהפך (דף יב:) הלכך טחינה מועטת יכול לטחון צמחור ולא מרעי ליה גידול צפרניו: **לאוקומי ריחא**.

להעמיד להשים הריחים זו על גב זו: **אמא ריחא**. העץ שהריחים צנוי עליו: **ולמיצני אוריא**. רפת צקר: **לסרוקי סוסיא**. להסריק סוסים בצמסרק של צרזל: **למיצני אקוֹרִפִּיטֵא**. מה שמשימין הסבואה לתוכו לפני הסוסים שקורין מנייטור"ה בלעז": **איִצְטַבֵּא**. צנין אצנים: **למישקל דמא**. להקיץ: **לכנסוּם**. גיהון שקורין קוצנילו"ר: **קרמין**. צגדים: **מעשה הדיוט**. דמותר לעשותו בחולו של מועד דלאו מעשה אומן הוא: **קטורי צידי אסי**. למיעבד צמועד שכן היו עושין שהיו נוטלין כלים חלוקין והיו מחליקין עליהן צית יד של חלוקיהם מעשה אומן הוא ואסור. ל"א לכיך קמטין שאלס עושה צצית יד שממלאים אותה צקנה של שצלים חלקים ומקמטין פרווניל"א בלעז": **דמסקיל סיקלא**. שחופר משם האדמה לצורך הגורן לחצוט שם חטין לצורך המועד היינו אדעתא דצי דרי ושרי: **אדעסא דלרעא**. שחופר שדה לצורך זריעה אסור משום דדמי כחורש צי"ט: **מוּלִיא צמוּלִיא**. שנוטל הקרקע ממקום גבוה ומניחו שם על גבי מקום גבוה היינו מוּלִיא צמוּלִיא: **ושא נלָא בנָלָא**. שחופר צמקוס נמוך ומניחו בצמקוס נמוך דהיינו אדעתא דלָרעָא ואסור דזה דרכו של חורש שדהו ^(א) שאינו משגיח בזהה מקום שירד המחרשה צקרקע אפילו בצמקוס נמוך חורש והיינו דומיא דחרישה ואסור: **אכל שקל מוּלִיא**. שנוטל הקרקע ממקום גבוה: **ושא נלָא**. צמקוס נמוך היינו אדעתא דצי דרי אדעתא דגורן שגורן שכן דרכו של גורן שמשוה הגרנות זה מותר: **דוכי זיכיא**. שמכבד את הקרקע מעצים קטנים שעליה שנוטלם: **אדעסא דציצי**. אם ליקטן אדעתא דעצים להסיקן דנקט רכרבי ושצק זוטרי: **אדעסא דלרעא**. דלהכי ליקטן שרונה לזרוע הקרקע שנוטק גדולים וקטנים אסור ^(י): **אדעסא דכוורי**. שעושין המים שיוזאין מן הגומא של ציצר לחוך אם לצורך שינא המים וישתיירו הדגים מותר:

גזון דפסח סרי צצי. חד שצו נכנסין המים לגומא ונכנסין אף הדגים לגומא וחד שהמים יוזאין חוץ לגומא והדגים משתיירים בתוכה ולוקחים אותם שרי דהיינו אדעתא דכוורי: **דלרעא**. דפתח חד צבא שצו נכנסים המים לגומא ואדך פתח שצו יוזאין המים לחוץ לא פתח: **אדעסא דלרעא**. ששכסגומא מליאה מים יוזאין המים למעלה ומשקין כל השדה וכי האי גוונא אסור: **דפשא דיקלא**. שזומר הדקל מן הענפים שצו: **אדעסא דחיוסא**. דרלויין למאכל בהמה דנקט מן הענפים דמחד גיסא צין לחין צין יבשין לצורך מאכל בהמה היינו דחיותא ושרי: **דנקיט מהאי גיסא**. דדיקלא ומהאי גיסא ענפים יבשין שצו היינו אדעתא דדיקלא ואסור: **הני תמרי תוחלי**. תמרים שלא נתבשלו כל צרכן: **מיגורינהו**. מייצינוהו אסור. לכושנן צמשיי מוּזִיאָ ליתא שבהן לחון היינו אסור שעשכוי אינן מתלעים אלא לעשות מהן צימוקים לאכלנ בחול הוא מכיון ואסור לתקן ציוס טוב מאכל דחול: **כיון דמסלעי**. אזי לאו דמייצינו: **כדבר האבד**. כלומר כסחורה שאדם יכול לעשותה צמועד כדי שלא יפסיד בה אם לא עשאה הכי נמי מצי לעשות סחורה בחולו של מועד: **ובדבר האבד מותר**. שאס יש לו הפסד אם לא יעשנה לאותה סחורה מותר לעשותה אבל בחנם שלא להרויח אסור: **הוה מסיק וזוי**. שהיו חייצין לו מעות בזהומו מקום:

בצא. גומא (שם). מוּלִיאָ במוּלִיאָ. התל הרחיב במקומו והספילו ומנן מנצחו סכינתו ללדדין שלא יזקל כן, וכן **בצא בנצא**. שפמי הגומא הספיל וגירר לאמנעימה ונעשית הגומא חלקה, הרי הגומות לצד והתלים לצד והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לצדו (שם). אדעתא דבי דרי. רלאו הוא לחצוט חטים ולא לחריסם (שם). שקל מוּלִיאָ ושרא **בנצא אדעתא דארעא**. לקח התל והסלין בגומא מנאָ ששהוה כל הקרקע, איכא לממר דלחרוש עשה שלא מתעבד המחרשה (שם). דוכי זיכי. מכבד ומטהר את השדה מקמקום ועשבים רעים (שם). אדעתא דציצי. לנקט עלים לשרוף (שם). שקל רבדרי וזוטרי. איכא למיתלי אדעתא דלרעא, אכל שצק וזערי ליכא למיתלי אלא אדעתא דציצי לחור. דגדולים הרלון לשריפה מלקט (שם). דפתח מיא לארעיה. שיכנסו צבדה (שם). המשך בעמוד הבא.

מסורת הש"ס

(א) וצ"ל רב וכו"א בראש ובערך ערך אקרפטא], (ב) וצי בילה כג. א.], (ג) וצ"י סי' מתקמא העמיקו נוסח הגמ' קטורי צי ידי ע"ש], (ד) צ"ב כג. א.], נלקמן יא. א.], (ו) וצי ב"מ עג. א.], (ז) דקים כקדום בילה. ערוך], (ח) וצי' חוס' צ"ב כג. ד"ה מוּלִיאָ,

הגהות הב"ח

(א) אמר רבא מאן דמתקיל חיקלא אדעתא. צ"ב כן הלא גירסת רש"י וימוקין יוסף ופירוש מסקל השדה: (ב) שם ונלא בנלא אדעתא דארעא שקל מוּלִיאָ ושרא בנלא אדעתא דבי דרי כו' כ"ל: (ג) רש"י ד"ה וא נלא כו' שאינו משגיח בזהו מקום. צ"ב פירוש דרכו של חורש אינו אלא לפיכא לרעא עי' לעיל דף ז ע"ב: (ד) ר"ה אדעתא דלרעא דלרעא דלרעא כו' אסור מה"ד דפתח מיא לארעיה שערשין חורר והמים יוצאין מן הגומא: (ה) תוס' ד"ה למשקל כו' פי' בתוספות כו' לתקן בחלים דכיון דהקרקע קשה ומתקלקל: (ו) ד"ה ולא מוּנְעִין רפואה מבהמה בראה דברפואה דבהמה: (ז) בא"ד וצין קרלנף שרי אפילו ביי"ט כדלמא: (ח) ר"ה קטורי כו' ולא צידי גדלים. צ"ב פירוש דים גורסין צידי גדלי"ת ופי' לעשות קשרי צית דיום אסור מפני שעשוע מעשה אומן וכן הלא גירסת הרמב"ם: (ט) ד"ה מוּלִיאָ כו' אדעתא דארעא שקל מוּלִיאָ ושרי בנלא אדעתא דבי דרי וכן גרס ר"ג ור"א גרס בסיפ' כו' בנלא אדעתא דבי דרי מוּלִיאָ בנלא אדעתא דארעא משמע שיומא כו' כ"ל: (י) ד"ה פרקמטיא כו' בקציעות וחילוף נראה דלא חשיב פרקמטיא:

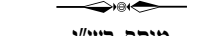
גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואין מוּנְעִין וכו' אין צ"ל דהא קי"ל. עיין בראש"ש דהגויסא. הלא רב. ולפי' לק"מ דכך לשעמיה דס"ל דבר שאין מתכוין אסור. ואסור קרלנף צי"ט:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מוּלִיאָ צמוּלִיא כו' וכן גרס ר"ג ורב אלפס משמע שיומר קרקע שוה צריך לתרום כו' ושמא לפי שהיו דשין כו' וי"מ כדי לעשות דיר כו' ורש"י גרסם בסיפ' מוּלִיאָ צמוּלִיא ונלא בנלא אדעתא דלרעא מוּלִיאָ בנלא אדעתא דבי דרי כ"ל:

מוסף רש"י

קטורי בירי. שעושין למצי שוקים ולמצי ידים של חלוקין השום שמקמטין אותן על עץ חלק או על אגודה של קשים וקורין אפרונוצי"ר, וקטורי לשון קשר (ביצה כג. ושם): (ב"ר). מאן דמתקיל ארעא. מקור המכשולות ומשוה פני הקרקע שמהם חלקה ולא חשבל המחרשה ואשגרא חבלים ב"ב ד. אדעתא דבי דרי. גורן לדוש שם שנואה (שם). אדעתא דארעא. שמהם טוחה לתרום (שם). מוּלִיאָ. גצשיות (ב"מ קס.) (רשב"ם צ"ב כג. ד. א.)

בצא. גומא (שם). מוּלִיאָ במוּלִיאָ. התל הרחיב במקומו והספילו ומנן מנצחו סכינתו ללדדין שלא יזקל כן, וכן **בצא בנצא**. שפמי הגומא הספיל וגירר לאמנעימה ונעשית הגומא חלקה, הרי הגומות לצד והתלים לצד והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לצדו (שם). אדעתא דבי דרי. רלאו הוא לחצוט חטים ולא לחריסם (שם). שקל מוּלִיאָ ושרא **בנצא אדעתא דארעא**. לקח התל והסלין בגומא מנאָ ששהוה כל הקרקע, איכא לממר דלחרוש עשה שלא מתעבד המחרשה (שם). דוכי זיכי. מכבד ומטהר את השדה מקמקום ועשבים רעים (שם). אדעתא דציצי. לנקט עלים לשרוף (שם). שקל רבדרי וזוטרי. איכא למיתלי אדעתא דלרעא, אכל שצק וזערי ליכא למיתלי אלא אדעתא דציצי לחור. דגדולים הרלון לשריפה מלקט (שם). דפתח מיא לארעיה. שיכנסו צבדה (שם). המשך בעמוד הבא.

צב א מיי פ"ח מהל' י"ט הלכה טו סנה לאין עה טוש"ע א"ח סי' תקמ סעף ח:

צב ב מיי שם טוש"ע א"ח סי' תקלו כ"ב:

צב ג טוש"ע א"ח סי' תקמ סעף ה:

צה ד מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעף ו:

צו ה מיי' שם הלכה טו טוש"ע א"ח סי' תקלו סעף ג:

צו ו מיי' שם הלכה יד טוש"ע א"ח סי' תקמא סעף ג:

ז [מיי' שם טוש"ע שם:]

צח ח מיי' שם פ"ח הלכה ז ופי"ב מהל' זכיה ומתנה מהל' ד עד הלכה ט טוש"ע א"ח סי' תקלו סעף ט וטור ש"ע ח"מ סי' רעה סעף י ח יט כ:

צצ ט [מיי' שם] טוש"ע א"ח שם סעף י:

ק י [מיי' שם] טוש"ע שם ס"ח:

קא כ [מיי' שם] טוש"ע שם סעף יא:

קב ל טוש"ע שם סי' תקלב סעף ג:

קג נ טוש"ע מיי' פ"ח שם הלכה כ טוש"ע סי' ס' תקלט סעף ג:

לעוי רש"י

מנייטור"ה [מנייטור"ה]. איכוס. קובילייר. לכבס, לנקות. פרווניציא [פרונוצי"ר]. לקפל (כלים בשפת הבגד לזר). אושטלייר (בתוס') [אישטורילייר]. לטרק במסרק אנפשי"ר (בתוס') אנפשי"ר. לעמלן.

רבינו חננאל

אכל חמור הטוחן בירחים לא. רב יהודה שרא ליתול צפרנים של חמור הטוחן בירחים ולאוקמי ריחא ולמיצני ריחא ולמיצני אמא הריחים ולמיצני אוריא, פי' ארויות סוסים. רבא שרא לסרוקי סוסיא ולמיצני אקרוֹפִיטֵא ואיצטבא. רבא שרא למשקל דמא, תניא נמי הכי, מקיזין דם לבהמה ואין מונעין רפואה לבהמה בחולו של מועד. רבא שרא לכסכוסי קירמי, ופירשו, כיסוס מעשה הדיוט הוא. פי' בסוף הוזהב אמרי' ר' יהודה שרא לכסכוסי קירמי, ופירשו הגאונים, (ל) תהיבם (ר') אמתנה ודולייתא. אמר רב חסדא קיטורא בידא אסיר, מעשה אומן הוא, במס' יום טוב פרק ב'. אמר רבא, מאן דתקיל חיקלא, צ' פי' אצלת וגה אצארן וגעלאה מועתאל. אי שקיל וריבכ מוּלִיאָ במוּלִיאָ ונצא בנצא, העפר הדין נותן בריך והקשה בקשה, אדעתא דבי דרי עביד ושרי. פי' מוּלִיאָ בנצא, הדין בקשה, אדעתא דארעא ואסיר. וכן מאן דוכי זיכיא, פי' מסקל ומנקה הקרקע. שקיל רבדרי, פי' העצים הגדולים נוטל ומנחי הקיסמין קטנים, אדעתא דציצי ושרי. שקיל רבדרי וזוטרי, אדעתא דארעא עביד ואסיר. וכן מאן דפתח מיא בארעיה, מייילי מהאי גיסא ודנפקי מהאי גיסא, אדעתא למיצי כוורי הוא ושרי, מחד גיסא, אסיר. וכן מאן דפשה דיקלא, מחד גיסא אדעתא דחיותא שרי, מהאי גיסא

^[1] לפי הנראה הולכת הדברים בלה"ק שאל לטעוב לרבי היות כדי נקומם

^[2] הוראת הדברים בלה"ק ענינו דקויה. ופי' דקד את פני הארץ כי יעשה עפר.